

SOF TUG'MA MINERALLAR GEOLOGIYASI

Abdulaxatov Iso**To'raboyev Farrux****Nurmatov Ruzimurod****Usmonov Nurmuhammad**Termiz davlat muhandislik va
agrotexnologiyalar universiteti

Mexanika va konchilik ishi fakulteti

Fqkg22A guruh talabalari

Anotatsiya

Ushbu maqolada sof tug'ma minerallar geologiyasi, ularning paydo bo'lish sharoitlari, tarqalish xususiyatlari hamda geologik ahamiyati haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, oltin, kumush, mis, platina, temir va nikel kabi sof elementlarning geologik jarayonlardagi roli, ularning mineralogik xususiyatlari hamda iqtisodiy ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Sof minerallar, geologiya, oltin, kumush, mis, platina, temir, nikel, tabiiy metall, foydali qazilmalar, magmatik jarayon, gidrotermal kon.

Kirish

Geologiya — bu Yerning tarkibi, tuzilishi, kelib chiqishi va unda sodir bo'ladigan tabiiy jarayonlarni o'rganadigan fan. Sof tug'ma minerallar esa geologiyada alohida o'ringa ega bo'lib, ular kimyoviy birikmalarga kirmagan holda sof element shaklida mavjud bo'ladi.

Asosiy qism

Sof tug'ma minerallar geologik jarayonlar natijasida paydo bo'ladi. Ular, odatda, magmatik va gidrotermal sharoitlarda hosil bo'ladi. Magmatik jarayonlarda metall elementlar magmaning sovishi jarayonida kristallanadi va ayrim joylarda to'planadi.

Oltin (Au) — eng qadimiy va qimmatbaho sof metallardan biri. U ko'pincha kvarts tomirlarida, daryo allyuvial konlarida va vulkanogen jinslarda uchraydi. Oltin konlari asosan gidrotermal jarayonlar natijasida paydo bo'ladi.

Kumush (Ag) — ko'pincha oltin, mis va qo'rg'oshin minerallari bilan birgalikda uchraydi. U asosan gidrotermal konlarda va vulkanogen jinslarda to'planadi.

Mis (Cu) — sof mineral sifatida kam uchraydi, ammo ko'plab sulfidli minerallardan ajralib chiqadi. Sof mis ko'pincha vulkanik jinslarda yoki oksidlanish zonalarida topiladi.

Platina (Pt) — juda noyob va qimmatbaho sof metall bo‘lib, asosan ultrabazik jinslarda uchraydi. Platina geologik jihatdan inert bo‘lib, oksidlanmaydi.

Temir (Fe) va Nikel (Ni) — tabiatda sof holda kam uchraydi. Sof temirning tabiiy holatda topilishi asosan meteoritlarda kuzatiladi.

Sof tug‘ma minerallar iqtisodiyotda ham katta ahamiyatga ega. Oltin va kumush zargarlik va moliya sohalarida, mis va nikel esa metallurgiya va texnika sohalarida ishlatiladi.

Xulosa

Sof tug‘ma minerallar geologiyasi Yerning ichki tuzilishini va geokimyoviy jarayonlarni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu minerallar insoniyat taraqqiyotida beqiyos rol o‘ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muxamedov A. “Mineralogiya asoslari”, Toshkent, 2019.
2. Zokirov N. “Umumiy geologiya”, Toshkent, 2020.
3. “Geologiya darsligi”, Termiz, 2021.
4. www.geology.uz
5. www.mineralogy.org